

the first two years of life. The first year of life is the most critical period for the development of the brain.

The second year of life is the most critical period for the development of the brain.

The third year of life is the most critical period for the development of the brain.

The fourth year of life is the most critical period for the development of the brain.

The fifth year of life is the most critical period for the development of the brain.

The sixth year of life is the most critical period for the development of the brain.

The seventh year of life is the most critical period for the development of the brain.

The eighth year of life is the most critical period for the development of the brain.

The ninth year of life is the most critical period for the development of the brain.

The tenth year of life is the most critical period for the development of the brain.

The eleventh year of life is the most critical period for the development of the brain.

The twelfth year of life is the most critical period for the development of the brain.

The thirteenth year of life is the most critical period for the development of the brain.

The fourteenth year of life is the most critical period for the development of the brain.

The fifteenth year of life is the most critical period for the development of the brain.

The sixteenth year of life is the most critical period for the development of the brain.

The seventeenth year of life is the most critical period for the development of the brain.

The eighteenth year of life is the most critical period for the development of the brain.

The nineteenth year of life is the most critical period for the development of the brain.

The twentieth year of life is the most critical period for the development of the brain.

The twenty-first year of life is the most critical period for the development of the brain.

The twenty-second year of life is the most critical period for the development of the brain.

The twenty-third year of life is the most critical period for the development of the brain.

The twenty-fourth year of life is the most critical period for the development of the brain.

The twenty-fifth year of life is the most critical period for the development of the brain.

The twenty-sixth year of life is the most critical period for the development of the brain.

The twenty-seventh year of life is the most critical period for the development of the brain.

MEHMET EROĞLU • **Kendi Hayatında Ölme Vakti**

İletişim Yayınları 3115 • Çağdaş Türkçe Edebiyat 550

ISBN-13: 978-975-05-3256-6

© 2022 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1. Baskı 2022, İstanbul

EDITÖR Duygu Çayırıcıoğlu

KAPAK Suat Aysu

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Büşra Bakan

BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 44871

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31 Bağcılar 34218 İstanbul

Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CILT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

MEHMET EROĞLU

Kendi Hayatında Ölme Vakti

MEHMET EROĞLU 1948'de İzmir'de doğdu. 1971 yılında ODTÜ'den mezun oldu. Aynı dönemde, 12 Mart Darbesi'nin ardından kurulan Sıkıyönetim Mahkemesi'nce altı yıl hapse mahkûm edildi. 1974 yılındaki genel afftan sonra yazmaya başladı. İlk romanı *İssizliğin Ortası*, 1979 Milliyet Roman Ödülü'nü kazanmasına karşın 12 Eylül sıkıyönetim döneminde solcu ve antimilitarist unsurlar taşıdığı gerekçesiyle yayımlanamadı. Romanları ancak 1984 yılından itibaren basılabildi. Milliyet Roman Ödülü'nün ardından Madaralı Roman Ödülü ve Orhan Kemal Roman Armağanı'nı da kazanan *İssizliğin Ortası* ve *Geç Kalmış Ölü'yü* sırasıyla, *Yarım Kalan Yürüyüş* (1986), *Adım Unutan Adam* (1989), *Yürek Sürgünü* (1994) adlı romanlar izledi. Mehmet Eroğlu 1994-2000 yılları arasında senaryo yazımı ve müzik çalışmaları nedeniyle romana ara verdi. Bu dönemin ardından *Yüz: 1981* (2000), *Zamanın Manzarası* (2002), *Kusma Kulübü* (2004), *Düş Kırgınları* (2005), *Belleğin Kış Uykusunu* (2006) adlı romanları yayımlandı. Fay Kırığı Üçlemesi'nin ilk kitabı *Mehmet* 2009'da, ikinci kitap *Emine* 2011 yılında, son kitap *Rojin* ise 2013'te okurlarla buluştu. Yazarın Gezi Direnişi sırasında geçen *9,75 Santimetrekare* adlı romanı 2014'te, *Mermer Köşk* (roman) 2017'de, *Kıyıda Uzakta* (roman) 2018'de, *İyi Adamın On Günü* (roman) 2019'da, *Kötü Adamın On Günü* (roman) 2020'de ve *Meraklı Adamın On Günü* (roman) 2021 yılında yayımlandı. Eroğlu'nun öğrencileri tarafından kitaplarından seçilmiş *Edebi Aforizmalar* (2016) adlı bir kitabı daha vardır.

Mehmet Eroğlu'nun senaryo çalışmaları, televizyon için yazdığı dizilerin ("Sızı", "İssizliğin Ortası", "Tutku") yanı sıra, 1996 yılında İstanbul Film Festivali'nde En İyi Türk Filmi ve FIPRESCI (Uluslararası Sinema Eleştirmenleri Federasyonu) ödülleri kazanan "80. Adım" ve 1997 Antalya Altın Portakal Jüri Özel Ödülü ile 1997 Adana Altın Koza En İyi 3. Film Ödülü'nü kazanan "Solgun Bir Sarı Gül" gibi sinema filmi senaryolarını da içeriyor.

2018

Kış

- I -

“... önemsiz şeyler okyanusunda yüzen sayılı hakikat parçacıkları...”

Mırıltıyla irkildim. Sayıklıyordum... Sonra mırıltıyı bastıran düşünceyle gözlerimi araladım. “Uyandım ve yaşıyorum!” Uykunun ılık koynundan geri gelip, günün haz veren alışkanlıklarına bir kez daha kavuşacağımızın bilincine vardığımız o kısa âna sığan, üç, daha doğru deyişle iki buçuk sözcüklü sessiz, ikiyüzlü mutluluk çılgılığı...

Sabah gözlerinizi açtığınızda aklınızdan geçen bu ilk düşünce kıvılcımının, –günün daha sonraki saatlerinde, sağ olmanın size sandığımız kadar mutluluk bağışlamadığını hatırladığınızda, varlığını bir kez daha inkâr edeceğiniz– ulu yaratıcımızla minnettarlığınızı sunduğunuz bir teşekkürü andırdığımı fark ettiyseniz, buna nasıl bir anlam yüklersiniz?

Sağ olmanın hazzını ifade eden kısa bir şükür duası! Yüklediğim anlam bu mu?

Hayır, soruyu bu şekilde cevaplamak kolaycılığa kaçmak olur. Galiba insanın gençliğinin kaslarından, teninden ve tabii bakışlarından kaybolup, anlarına geri çekildiğini hissettiğinde

cevap bulmaya çalıştığı, bilindik, basmakalıp sorularla uğraşıyorum: Hayatımın bir değeri var mı? Yeniden yaşasaydım neleri farklı yapardım? Tekdüzeliliğin o sakin ve huzur veren rahatlatıcı ahengine –gençliğimdeki gibi direnip– kapılmamak mümkün mü? Gibi.

Belki çoğunuz bu sorularla oyalanmaz, üzerinde durmazdı ama ben son aylarda nedense böyle bir alışkanlık edinmiştim: Sık sık bu –aslında uygunsuz demekte de bir sorun yok– soruları tekrarlararken buluyordum kendimi. Uyandığımda, gün içinde ve özellikle uykuya dalmadan önce. Korkular efendim mi olmuştu? Sanırım abartıyordum: Hayat ve Tanrı söz konusu olduğunda korkan insan kadar hayal gücü genişleyen bir yaratık var mıdır?

Şule'ye bakılırsa, sorunum, ikimizin de özenli bir inatla gündeme getirmekten kaçındığı yaşlılık kavramından farklı bir şeydi. Sevgili ikizim, bir erkeğin yaşlandığına ilişkin kararı her zaman kadınların verdiği inananlardandı: Her ne kadar Şule'nin erkekler konusunda uzmanlığına pek güvenmesem de bu rahatlatıcı bir yorumdu. Çünkü şimdiye kadar hiçbir kadın o hükmü yüzüme karşı okumamıştı. Yani, yaşlılığın gölgelediği alana henüz adım atmadığımı söylemek yanlış olmazdı.

Ancak durum ciddiyetini koruyordu: Kardeşime göre sorunum, bana yaklaştıkça kokusunu aldığını söylediği, –hatta fiziki varlığı olduğunu, neredeyse eliyle dokunabildiğini iddia ediyordu– o sıkıcılıktı! Şule, beni bir süredir, hayal gücünü yitirmiş, kısır bir edebî eylemsizliğin içine hapsederek yazmamı engelleyen şeyin bu –geçici olmasına dua ettiği– ruhsal durumum olduğu konusunda ısrarcıydı. Dediğine göre, tuzağına düştüğüm illet birdenbire, neredeyse bir günde ortaya çıkmıştı. Ne zaman? İki, belki üç yıl kadar önce diye kaçamak cevaplar veriyordu sorduğumda...

Eleştirirken kibarlığı elden bırakmaması ona daha küçükken, annemin zoruyla gittiği İsviçre'deki Alpler'in eteğindeki bir etiket okulunda öğretilen ikizimin, durumumu çözümlerken açıklamasına “geçici” sıfatını, cesaretimi kırmamak için eklediğinin farkındaydım. Ne zaman bu konu açılrsa kararlılıkla

dağ başında edindiği göstermelik kibarlığını koruyor, bana acıdığını aklınca gizliyordu.

Onunla aynı fikirde değildim: Öncelikle merhametinin hayal gücünden yoksun olduğunu biliyordum, dahası edindiği kibarlık öğretisinin içtenlik konusunda ciddi eksikleri vardı. Özellikle üslup konusunda.

Şule'yle üç yaşından beri tartışmayı göze alamadığımdan, yarıldığımı söylemeye kalkışmadım. Emin olduğum bir şey varsa o da hayatım boyunca sıkıcılığa hiç tutsak olmadığım; hele kendiminkine hiç. Şule'nin öngörüsünün gerçeklerle değil, önyargılı algılarıyla ilişkisi vardı. Çoğu insanın aksine, kendimle vakit geçirmekten keyif alan, üstelik de bu özelliğini oldukça erken keşfetmiş ve keşfettiği günden beri de tadımı keyifle çıkarmış birisiydim ben. Hayat dediğimiz şeyi, –neredeyse– hiç ara vermeden konuşmak, sessizliğiye ölüm getiren bir felaket sanan Şule için sıkıntı, zamanımın çoğunu çocukluğumdan beri yaşadığım bir evde tek başıma, çalışma masamın başında geçirmemle eş anlamlıydı. Çünkü Şule için sıkıcılığın –sıkıntının da– açık bir tanımı vardı: Tek başına olmak, konuşmamak, konuşmaya ihtiyaç duymamak.

Hatırlıyorum, Perihan'dan boşandıktan sonra, artık sadece yazarak yaşayacağıma karar verdiğim, bir anlamda hayatımın dönüm noktası sayılacak o unutulmaz –Einstein değildim ama benim de *annus mirabilis*'im¹ vardı– yılın başında Şule beni öylesine sıkboğaz etmişti ki, onu, beni azarladığı salondan, bulaşıcı hastalık varmış gibi uzak durduğu bu odaya, kütüphanemin önüne sürükleyip, Rilke'nin taptuğum kitabından,² daha on dokuz yaşındayken altını çizdiğim paragrafı yüzüne karşı, bağıra bağıra okumuştum:

“... Yalnız kalmış biri için bütün mesafeler, bütün ölçüler değişir; bütün bu değişiklikler aniden gerçekleşebilir ve sonra... katlanılmaz derecede büyüyor görünen olağanüstü hayaller ve tekil duyular ortaya çıkar. Fakat bizim bunu da tatmamız gerekir. Va-

1 Einstein'ın 4 ünlü makalesini yayımladığı ve “mucize yıl” denilen söze/1905'e atıf yapılıyor.

2 *Genç Bir Şaire Mektuplar*

roluşumuzu öyle ya da böyle elimizden geldiği kadar geniş bir şekilde kavramak zorundayız; her şey, hatta daha önce duyulmadık olan şeyler bile onda mümkün olmalıdır. Buna son kertede bizden beklenen yegne cesaret diyebiliriz: Karşılaşabilecekimiz en olağanüstü, en tekil ve en açıklanamaz şey hakkında cesarete sahip olmak...”

şule, yalnızlık denilen o eşsiz durumun, sıklıcılığın ve sıkıntının değil, yaratıcılığın kozası olduğuna aldırmadan, “Sen Rilke değilsin,” diyerek ısrarını sürdürmüştü o gün.

Rahatlıkla yalnız olabilen insanlar bağımsızlıklarını ve özgürlüklerini garanti ederler... Evet, Rilke değildim ama onun gibi düşünüyor olmaktan mutluydum, üstelik saf bir yalnızlık da değildi benimki; şule'nin yapayalnız olduğuma inandığı otuz yıl boyunca hep tek başınalığıma eşlik eden canlılar olmuştu: Tabii nce Hatice Kalfa, 1990 ile 2005 arasında en az yedi muhabbetkuşu ve son birkaç yıldır Esin. Bu yıl listeye bir meraklı da eklenmişti: Her gün saat on civarında, sabah kahvemini yudumlamaya başladığımda ve akşamüstü c gibi kğıtların başından kalkıp salona geçmeye hazırlanırken masamın yaslandığı, bahçeye bakan altıgen cumbanın pencerelerinin önündeki denizlikte ortaya çıkan, siyah kedi.

İlk karşılaştığımız gün, cama yasladığım fotoğrafların arkasına saklanarak baktığı için Rntgenci adını taktığım, düzenli ziyaretlerinin ardından Rntgencim'e çevirdiğim, sadece dört patisi, burnu ve boynundaki kck bir bölgesi beyaz olan bu tatlı yaratık, yaklaşık beş dakika kadar, sanki ne yazdığımı, daha doğrusu hiçbir şey yazmadığımı kontrol ederek, geniş mermer bandın üzerinde sağdan sola volta atıyor, kısa bir göz göze bakışmanın ardından da geriye dönüp uzaklaşıyor.

Neredeyse on iki aydır, yaz kiş her gün iki kez tekrarlanan bir seremoni bu. Münasebetsiz Rntgencim'e yönelik duygularımın iki yüzü var: Ona hem kızıyor hem de bağımsızlığımı korumak konusundaki inadı yüzünden saygı duyuyorum. Siyah şeytanı gizlice seyrettiği evin içine almak için Hatice Kalfa'yla yaptığımız sayısız deneme her seferinde başarısızlıkla sonuçlandı. Kim, kediler konforu ve sıcağı sever diyorsa, gelip bi-

zım bahçenin Robinson Crusoe'sunu görsün. Röntgencim bağımsızlığından, bahçenin serbestliğinden vazgeçmeye niyetli değil...

Saat! Sekiz olmak üzere, zarfı hazırlama vakti.

“*Sen ne dersen de insan yalnız (sözde) eksantriklikleriyle yaşar. Bunlar insanın kişiliğine salt tutarlılığın katamayacağı bir güç katar. İnsan derinleri araştırmalı ve inanılmaz olana inanmalı ki önemsiz şeyler okyanusunda yüzen sayılı hakikat parçacıklarını bulabilsin. Ama hepsinden önce insanın kendi karakterine duyduğu her türlü saygı parçacığından sıyrılması gerekir.*”³

“Önemsiz şeyler okyanusunda yüzen sayılı hakikat parçacıkları... İnsanın kendi karakterine duyduğu her türlü saygı parçacığından sıyrılması!” Sabah uyandığımda dilimin ucundaki cümleye baktım.

İnsan kendine saygı duymazsa insan kalabilir mi? Bu da Conrad'ın ayrıksı düşüncesi olmalı.

Acaba kişiliğimin derinliklerine inmekten korkan, risk almadan dış yüzeyinde tembel tembel oyalanan bir satuh gezgini miyim ben? *Inanılmaz olana inanmak!*

Kararsızlığım kısa sürdü. Çünkü Conrad gibi bir yazar değilim; gerçek bu. Mantıklı ve soğukkanlı; ben buyum. Peki, o zaman bu alıntı neden haftalardır masamda duruyor, sabah soluk olup dudaklarımdan dökülüyor?

Güldüm ama sessizce; itiraf olduğunun üstünü örterek... İnsan, her soruya mantıklı bir cevap bulmak zorunda değilken, böyle ayrıksı bir düşünce yüzünden kendimi açmaza sokuyordum. Eğer dedikleri gibi yaşam da bir işse, hiç kuşku yok ki benim kötü yaptığım bir iş...

Hakkımı vermeliyim! Veriyorum: Becerikli olduğum, iyi yaptığım şeyler de var: Kararsızlığa benzeyen kararlılığım, tembelliği andıran verimliliğim; kendiminkinin yerine başkalarının hayatlarında acı çekmek, benim olmayan hayatlarda mutlu olmak ya da mutluluk taklidi yapmak, hatta onlarınkinde ölmek gibi.

Evet, en becerikli olduğum konu bu: yapmak istediğini baş-

3 Joseph Conrad'dan alıntı.

kalarının hayatında yapmak, olmak istediğini olmak, istediğin kişiliği giyinmek... Yazmanın iyi tarafı bu değil mi? Tabii başka kolaylıkları da var. Mesela taklit etmek: Hayatı, mutluluğu ve tabii acı çekmeyi. Yazmak kişiyi tedbirli yapar, özgür de kılar: Başkalarının kulağını çekebilir, başkalarını cezalandırabilirsin... Kendi gardiyanın olmak zorunda değilsin...

Bunları düşünerek bir süre bahçeyi seyrettim: Sınırdaki çamların, yapraksız meyve ağaçlarının, yapraklarını dikenleriyle koruyan gül dallarının, hâlâ kışa direnen bodur menekşelerin, ağaçların güneş görmeyen diplerindeki lekelerin dışında yeşilliği kışla solmayan çimlerin üzerine yayılan o sihirli sabah loşluğu, camdaki buğu gibi yavaş yavaş yok oluyordu.

Zarfa uzandım, Conrad'dan yaptığım alıntıyı, son haftanın notları ve biriken çeviri sayfalarıyla birlikte içine yerleştirdim, masanın üzerindeki ışığı söndürdüm, Şule'nin "Cell of Solitude"⁴ diye ad taktığı çalışma odamı terk edip, üst kata, yatak odasına çıktım.

Esin, yatağın sağ tarafında, ancak genç birisinin inebileceği kadar derinlerde, ahenkli bir ritimle soluk alarak, uyuyordu. Loşluğun oluşturduğu tuvalin üzerine haz sever bir ressam tarafından çizilmiş benzeyen uzun beyaz bacakları, yorganın dışına taşmış, davetkâr bir serbestlikle uzanıyordu.

Zarfı başucuna bıraktım, üzerine eğildim, sevişirken emmekten hoşlandığı başparmağımla burnunu gıdıklarken kulağına alçak sesle, art arda adını fısıldadım. Esin, birlikte uyuduğumuz gecelerin sabahlarına özgü bir alışkanlığa dönüşen bu uyandırma merasiminde genellikle üçüncü ya da dördüncü denemede gözlerini açardı ama nedense bu kez daha, sayesinde erotik işlevini keşfettiğim parmağımı geri çekmeden doğruldu. Gece bir bebek gibi dalıp gittiği uykudan bu denli çabuk yüzeye tırmanması, özellikle onun gibi uyku sever bir kedi için, şaşırtıcıydı. Göz göze geldik. Gülümsedi, saati sordu.

Sekiz deyip perdenin arasından içeriye sızan soluk aydınlığın sınırlarını çizdiği pencereyi işaret ettim, ardından hiç kaçırmadığım gösteri için, eski deri koltuğa oturdum.

4 (İng.) Yalnızlık hücresi.